

ЗЕМЛЕДЕЛЪТСВА

ЗАЩИТА

В. „Земледѣлска Защита“ излиза веднъжъ въ седмицата.
Цѣната на вѣстника е за година 6 лева въ прѣдплата. На ученици се стѣжва за 5 лева. За странство се прибавятъ само пощенскитѣ разноски.
Всичко което се отнася до вѣстника се испраша до администрацията въ гр. Плъвенъ.

За частни обявления се плаща по 2 1/2 ст. на дума въ последната страница, а на първа по 5 ст. Обявления отъ сѣдебнитѣ приставки се почитаватъ по особено споразумение.
Неплатени писма не се изпращатъ, освѣнъ ако сѣ придружени съ пощенска марка.

ОРГАНЪ НА ВЪЛГАРСКИЙ ЗЕМЛЕДЕЛЪСКИ СЪЮЗЪ.

За третий земеделски конгресъ.

Колкото и да бѣше желателно щото третий земеделски конгресъ да се състои, поради значението си, тази година въ Южна България, гдѣто земеделското сдружаване не е още така живо, както туй е въ Сѣверна България, това не ще стане и сега поради това, че болшинството отъ членоветѣ на Централния Управ. Комитетъ на Земеделски Сюзъ, на една покана отъ постоянни съставъ, се произнесохъ пакъ за Сѣверна България и то въ ст. София. Ние прѣдполагаме, че нашитѣ южно-български земеделци, като хора, които доказахъ на дѣло, че и тѣ еднакво мислятъ за своитѣ съсловни интереси, не ще иматъ нищо противъ това, толкова повече, че и грядътъ опрѣдѣленъ за тазъ годишния конгресъ заема едно сръдно мѣсто, както между сѣверна и западна, така и Южна България. Че ще има нѣкои, които не ще сж доволни, това ние го знаемъ, но намъ се струва че ние които рѣшаваме всичко съ болшинство, ще трѣбва да се подчинимъ на рѣшението на това сжщо болшинство.

И така ние обявяваме, че по рѣшение на Централния Упр. Комитетъ на Български Земеделски Сюзъ, подкрѣпено и отъ всичкитѣ Народни прѣдставители отъ сжщитѣ, ще се състои въ ст. София на 12, 13 и 14 Октомври т. г. тѣкмо на прѣдвечерието, когато ще се открие и редовната сесия на XI обикновено Народно Събрание, при сарянието на което, желающитѣ наши делегати ще могатъ сжщо да присъствуватъ лично. На помощъ ни иде и това обстоятелство, че пжтуването т. г. по българскитѣ желѣзници до нея дата ще бжде твърдѣ евтено, тѣй като ще се въведе нова тарифа, която намалява тарифата за пжтници почти на половина; така че нашитѣ делегати ще бжджтъ т. г. въ всѣко отношение поулеснени.

При това вземано е рѣшение, щото на конгреса да бжджтъ допустнати само делегати отъ ония дружби, които сж си внесли или ще внесътъ най късно до 1 Октомври членскитѣ взноски въ сюзната каса. Това е направено прѣдвидѣ немарливостта на много земеделски дружби, които въпрѣки многократнитѣ напомнювания, не сж сторили това, а съ туй сж турили въ трудно положение цѣлото наше

дѣло. Такова едно рѣшение намъ се диктуваше още и за туй, че много наши дружби сж гнѣзда на чисти партийни бюра, съставени, ужъ, да бжджтъ съ Земеделски Сюзъ, а въ сжщностъ да примамватъ невиннитѣ наши земеделци къмъ известни партии. Такава дружба, по само себе си се разбира, че тѣ нито ще внесътъ нѣкакви взноски, нито ще изпълнятъ другитѣ задължения на устава, а като такива, тѣ сж и вредни за общата земеделска кауза. Само ония сж истински дружби и като такива полѣзни, които изпълняватъ редовно своитѣ задължения, а такива иматъ само право и да рѣшаватъ. Дружби, съставени едва нѣколко дни прѣди отварянието на конгреса, за да угаснатъ веднага слѣдъ това, сжщо не ще бжджтъ допущани на конгреса.

Дневний редъ на III земеделски конгресъ е слѣдующий:

1. Отваряне конгреса и избирање разни комисии.
2. Отчетъ за дѣятелността на комитета.
3. Отчетъ за дѣятелността на Народнитѣ прѣдставители отъ Земеделски Сюзъ въ извънредната сесия на XI обикновено Народно Събрание.
4. Измѣнения и допълнения въ устава и исканията на Земеделски Сюзъ.
5. Бюджетъ и сюзенъ органъ.

Прѣди двѣ години.

Шести септември 1899 г. !... Тоя денъ ще бжде записанъ съ свѣтли букви въ новата ни история! Да, денътъ 6 септември 1899 г. е денъ памятенъ, денъ сждбносенъ за българскитѣ земеделци!...

Отъ тоя денъ до сега се изминахъ тѣкмо 2 години. Отъ него денъ Земеделския Сюзъ прояви своя животъ и прѣвъ тоя периодъ, макаръ и късъ—само двѣ години—Сюза на българскитѣ земеделци прѣживѣ и извърши важни събития. Макаръ и слаба, още земеделската организация накара мнозина да се стрѣснатъ и замислятъ.....

При започванието тригодишнината отъ живота на Българския Земеделски Сюзъ—на великата и славна борба за събуждане и сдружаване въ едно на българскитѣ орачи, нека хвърлимъ единъ бѣгълъ погледъ назадъ: да видимъ какви сме били и какви сме сега; какво сме извършили и какво ни прѣдстои да вършимъ за напредъ, за да може организацията ни да закрѣпне и да прѣд-

ставява една внушителна сила, отъ която да се очаква подобрѣние хала на българскитѣ орачи, а съ това и на цѣлата страна.

До 6 септември 1899 г. не съществуваше земедел. организация и рѣдко ставаше дума за сдружаване на земеделцитѣ. Наистина, мнозина мечтаяха идеята за образуване земеделски сюзъ въ България, ала това бѣ или прикрито или не тѣй ясно изказвано. Положението на селянитѣ бѣ съвсѣмъ неосно—на всѣкъдѣ тѣпчаха трудолюбивия орачъ, ала никой не излизаше да каже поне една добра дума за ония, на якитѣ плѣци на които висятъ и князъ, и министри, и чиновници, и офицери, и войска и какво ли още не! Всички партии виждаха, че положението на селянитѣ е окаяно, че тѣ изъ година въ година пропадатъ все повече и повече, та проливахъ крокодилски слъзи, прѣдписвахъ чудновати рецепти за подобрѣние халоветѣ на орача, ала идвахъ ли на властъ тѣ—тия вълци въ агнешки кожи, забравяхъ обещанията, захвърляхъ на страна програмитѣ си—прѣвърщахъ другия листъ. Бой, произволи, грабежи, насилия—това давахъ тѣ орачу!....

Кой не помни прѣдъ изборнитѣ агитации на разнитѣ партизани?! Пенсии прѣмахватъ, служби съкратяватъ, заплати намаляватъ, бюджети уравнисяватъ, данъци намаляватъ, правдини уважаватъ и още какво ли не! Ала това граеше съвсѣмъ малко врѣме—додѣ дойдатъ изборитѣ. Щомъ минатъ и тѣ, всичко се забравя. Зеръ, вѣтъра защо духа?! Па и не може друго яче; ако се не милѣе за народа, нѣма плѣчка; не може да се охрани партията! А това е неприятно! Пѣкъ и селянитѣ сж прости и довѣрчиви, та лесно се залъгватъ, па и смѣтка за извършеното никога не искатъ!... Съ явни и тайни кражби, съ разни гешевтарства, съ леки лихви 150% за малко врѣме българскитѣ земеделци бидохъ доведени до пропадане. Отъ всички крайци на отечеството ни се чуа оплаквания и протести. Отъ всѣкъдѣ се чувствуваще едно шумтене—кипежъ. Още единъ зовъ бѣ нуженъ, да избухне това незнатущо за бухалитѣ кипение въ най силния си разгаръ.

А тоя зовъ биде даденъ на 6 септември 1899 г. На разнитѣ партизани се струваше, че това е шѣга, или пѣкъ „дѣтинска работа“, та и не обръщахъ внимание. Ала за малко врѣме всички се убѣдихъ, че това ново движение—земеделска организация—е дѣло на врѣмето си. Макаръ и млада и още не закрѣпнала добръ—още въ първата си година земеделската организация изнесе на моцнитѣ си плѣщи

борбата противъ съснапателния десѣтъкъ Нито ареститѣ; нито побойщата; нито прѣтърсванията; нито интернирванията; нито застрѣлванията на мирнитѣ земеделци по касапницитѣ въ Варна, Шабла, Тръстеникъ, Д. Кулакъ и пр. стрѣтнахъ българския земеделецъ. Ножа бѣ опрѣлъ до коститѣ, притѣмнѣло бѣ селянину и той не жѣлаеше нищо, даже и живота си, само и само да увѣри нашитѣ томовци, че не е толковъ просѣ, глунавъ и лѣковѣренъ, както го мислятъ тѣ и че не ще търпи да събличатъ и ривата отъ гърба му за своя пригода разни партизани и скубачи.

Слѣдъ тая отчаяна борба, партизанитѣ на разсипническото Либ. правителство още не виждаха силата на земеделския сюзъ, изпраща се орачъ за осуетяване на II Земеделски конгресъ. Но въ тоя случай всички невѣрующии се увѣриха, че Земедел. Сюзъ е една гранитна сила, неразбиваема и че той ще продължава да съществува и се усилява на пукъ на всички други партии и партички.

Даде се възможностъ на българскитѣ земеделци да се явятъ на избори за нар. прѣдставители. Въ тѣхнитѣ билетини вече личѣхъ не имена на партизани, а на хора отъ тѣхната маса—на хора знаещи болкитѣ на орача—заработи се за испращане въ Н. С. хора, които сж се родили и израсли въ село, хора, които да се борятъ за доброто на орача; които сж видѣли и живѣятъ въ прости и сламени колиби, които знаятъ що е това избити отъ градъ посѣви, занесено отъ порой лозе, изгорени отъ суша ниви и ливади, които сж яли и ядѣтъ черния хлѣбъ, а сѣятъ пшеница, които знаятъ дѣ стискатъ парулитѣ и какъ се оправатъ, които сж страдали отъ гладъ и нѣмотия... При все че идеята за сдружаване на земеделцитѣ не бѣ си пробила достатъченъ пжтъ на всѣкъдѣ, земеделската организация успѣ да испрати въ Н. С. нѣколкомина свои прѣдставители.

Въ газгодишната извънредна сесия на Н. С. се прокараха нѣкой полезни за селянитѣ рѣшения. А това е достатъчно. Наистина данѣчния товаръ на селянина не се намали, но за сега това стига, споредъ насъ, че още прѣвъ втората година отъ своето съществуване земеделската организация можа да заеме свое мѣсто въ Н. С. Съ присѣкрѣбие ще посочимъ на факта, че нѣкой отъ прѣдставителитѣ на земеделската парламентарна група измѣнихъ на своитѣ задължения, като се присѣднихъ къмъ известни партии, ала и това е поучително за насъ. Тия господиновци ще получатъ своето заслужено възнаграждение отъ III земе-

32
5155

Д-во „Областна“ — Плъвен
4250
СЕНЬ 1897
4250
Г. ДИМИТРОВЪ
БИБЛИОТЕКА

дѣлски конгресъ и вече не ще иматъ очи да се явятъ прѣдъ своитѣ избиратели, а българскитѣ селяни за въ бъдаще ще бждатъ по внимателни при опрѣдѣленіе своитѣ избраници.

Наистина и правителството не изпълни даденитѣ прѣдъ Н. С. обѣщания; не удовлетвори исканията на землед. съюзъ, ала това не трѣбва ни най малко да ни отчайва. Нипротивъ, това ще да ни убѣди, че която партия и да е на власт, никога не ще има присърдце подобрѣние хала на земледѣлцитѣ, защото това е противно на интереситѣ ѝ. За това пъкъ всички ний трѣбва да се простимъ веднажъ за винаги съ мисълта да очакваме помощъ отъ хора, които не чувствуватъ болкитѣ на народа, трѣбва да захвърлимъ на страна всички партии и да се облѣгнемъ само на своитѣ си сили. Да! До като не испратимъ въ Н. С. 70—80, па и повече истински народни прѣдставители, които добръ да изучатъ болкитѣ на населеніето и отъ сърдце да се борятъ за неговото добро, насъ все ще ни обѣщаватъ златни кули, а въ сжщностъ пакъ ще ни скубятъ, ще ни прѣтрупватъ съ тежки данѣци, ще ни измѣчатъ както си щатъ равни кокалановски партизани....

Тогава какво прѣдстои намъ? Какво трѣбва да правимъ, за да видимъ единъ день свалена частъ отъ товара ни? — Трѣбва всички да се трудимъ да се образуваатъ земледѣлски дружби въ всички села и градове, а тѣ—дружитѣ, да се присѣдиняатъ къмъ Земледѣлския Съюзъ. Да, трѣбва всички да се трудимъ щото идеята за сдружаваніе на земледѣлцитѣ по скоро да се пробие пътъ на всѣкѣ изъ отечеството ни. Обаче само съ съставяние протоколъ, за че въ еди кое си село има дружба, работата се не свършва. Длъжностъ се налага на водителитѣ на всѣка землед. дружба всѣки празниченъ день да свикватъ селскитѣ на събрания. Нѣка се четатъ тамъ вѣстникитѣ и списанията по земледѣлието; нѣка се разискватъ и изучаватъ работи отъ общественъ характеръ, нека се уреждатъ селски въпроси, съ една рѣчъ нека се върши всичко, което е полезно и добро.

За да може дружитѣ да съществуватъ, а и съюза на земледѣлцитѣ да заякне за скоро, потрѣбни сж срѣдства. Всѣка дружба трѣбва да получава съюзния органъ в. „Землед. Защита“ и още 2—3 землед. вѣстници и списания. И за това трѣбватъ пари. А тия пари ще ги дадатъ, разбира се, членовѣтѣ на дружитѣ—селскитѣ. Въ другитѣ дружества се плаща по 50 ст. до 1 л. мѣсечно, а земледѣлцитѣ ще плащатъ само 1 л. на годината—близо по 8 ст. на мѣсець. Наистина, доста сме западнали, ала струва ми се и най сиромаша би състилъ прѣвъ годината 1 л. да си плати вноса. Нека отгнемъ десетина-двайсетъ пати крѣчмитѣ—ето ни лева останалъ въ кесията. По харманитѣ по вършида обикалятъ рой цигани и разни просяци. И на най сиромаша отъ насъ се пада да хариже по 15—20 оки жито. Е, не може ли да дадемъ 8 оки въ дружбата, вмѣсто на циганитѣ? Нека всѣки недѣленъ день плащаме по 2 ст. и пакъ за 1 год. ще се издължиме на дружбата, а тя—въ съюза. Тия суми ги даваме не харизма, а за насъ си: „капка по капка виръ се събира“. А щомъ Съюза има срѣдства, той ще има и сила; почнемъ ли редовно да плащаме вносовѣтѣ си, ще станемъ и редовни членове на Съюза. Ще заработимъ „единъ за всички и всички за единъ“. Никой тогава неще смѣе да си играе съ насъ, а и министритѣ, колко и да не имъ е кефъ, ще бждатъ принудени да изпълнятъ исканията ни!....

Проче, напрѣдъ, орачи! Правдата, свѣтлата правда е на наша страна и ние скоро ще побѣдимъ! Ето вече есенята

настъпва. Нека почнемъ на всѣкѣ да съставяме земледѣлски дружби, нека на III конгресъ отъ всички крайща испратимъ делегати, които да обмислятъ плана, по когото ще дѣйствуваме, а съ това ще покажемъ на всички, че вече не спимъ, а се готвие за борба противъ всѣки, който иска да ни газа!....

В—цъ.

Службашитѣ като помощници за экономический напредѣкъ.

За экономическото процвтѣване на една страна не се изисква само, щото нейнитѣ поминъчни отрасли да сж поставени въ благоприятни природни, търговски и пр. условия; не се изисква, щото само назначенитѣ или поправо задѣлженитѣ хора въ тази природностопанственна областъ да работятъ, но би трѣбвало редѣтъ на тѣзи дѣйци да се събъства и отъ други источники; би трѣбвало, щото и тази общественна група, която се подвизава подъ државнически подслонъ, да се не ограничава само съ прѣдписаната ѝ отъ закона работа, но да подпомага, до колкото ѝ е възможно, разбира се, за напредѣка на тази страна и вѣтъ отъ служебнитѣ си обязанности. Само когато всецѣло и на всички вниманието е централизирано въ извѣстно направление, само тогавъ може съ успѣхъ да се дойде до единъ опрѣдѣленъ край. А належащата нужда за экономическото подобрене на страната ни е тѣй вече урѣла, че не върваме да се намѣри нѣкой противникъ на това умѣтно течение. Още по-осезателна се явява нуждата отъ помощта на службашитѣ у насъ, кждѣто цѣлата горѣ-долу поинтелегентна частъ отъ обществово е погълната въ тази државно-управителна машина. У насъ нѣма още този напливъ отъ интелегентни сили, които, като не намѣратъ подслонъ въ нѣкое вѣдомство на управлението, да се стурнатъ между народа и чрѣвъ разни сдружаванія, чрѣвъ разни колективни прѣдприягня да искаватъ свояга прѣхрана, а сжщевременно посредствено или непосредствено да спомогатъ за прогреса на окръжающата ги срѣда. Наистина, тази сила отъ день на день почна да се създава, но това нейно атомично появяване на сцената, като че ли нѣкакъ вдѣхва страхъ у нашитѣ мъдри политикани, та виждаме, че всѣки отъ тѣхъ, като дойде на властъ се надпрѣвара, колкото се може съ по-радикални мѣрки, да възпрѣ тази интензивна фабрикация на опасни елементи! Ала нека бждатъ увѣрени господа охотницитѣ за тази реакция, че нито тѣхний заешки страхъ, нито тѣхнитѣ монархически мѣроприягня, нито най-сетнѣ монополизиранието на училищата, ще спрѣ тази общественно-економическа еволюция.

Впрочемъ, ний направихме едно малко отклонение отъ сжщанската ситема, — нашата задача въ настоящата статія е да истѣкнемъ какво влияние има участието на службашитѣ (били тѣ общински, окръжни или државни—все едно) въ дѣлото за экономическото развитие на страната, особено въ областъта на земледѣлието и клоновѣтѣ му; да покаже въ какво направление и какъ могатъ да спомогнатъ; да посочимъ прѣчкитѣ, които сж влияели за непълнота имъ дѣятелностъ въ това отношение и най-последъ да посочимъ цѣрътъ на това зло.

Първитѣ и най-близки до народа службашы сж неговитѣ непосредствени избраници, т. е. общинаритѣ; затова най-първо съ тѣхъ ще се занимаемъ, а че сетнѣ съ духовницитѣ, учителитѣ, чиновницитѣ, офицеритѣ и т. н.

I Общинари.

Всѣко едно село или повече, които съставляватъ една община, сж длъжни съгласно конституцията да си из-

биратъ по нѣколко души отъ най интелегентнитѣ и най-честни селяни, които да се грижатъ за редѣтъ, чистотата, напредѣка и пр. на селото; тѣзи последнитѣ пакъ избиратъ изъ между тѣхъ едно, на когото възлагатъ всички капцеларски работи, а така сжщо го поставятъ като бдителъ за изпълнението на тѣхнитѣ полѣзни за общината рѣшения. Така че, кметѣтъ заедно съ свѣтънницитѣ си прѣдставлява въ умаленъ видъ единъ министерски свѣтъ; слѣдователно, тѣ могатъ сжщо такъвъ мѣрки да взематъ за прѣвспѣване на общината имъ, каквито министритѣ за цѣлата држава; тѣ сж сжщо така отговорни за дѣлата си прѣдъ своитѣ избиратели, както министритѣ прѣдъ цѣлий народъ. Селенитѣ, тоже и гражданиитѣ съ цѣлно право могатъ да опънатъ ушитѣ на всички свои досегашни общинари, които сж способствували за забатачането на общинитѣ имъ, както това може да направи и народа спрямо своитѣ министри — извѣдници. Обаче, изпълнявани ли сж до сега изискванията на законитѣ — избирани ли сж честни и способни хора за общинари? — не! Това ни показва и обстоятелството, че всѣко честно и разбрано по настоящемъ се отвращава отъ тѣзи тѣй удобни за ползна работа учреждения! А коя е тази магическа сила, която е способствувала за това безмилостно тѣчание на законитѣ? Кой сж тѣзи вълшебни герои, които подмаиха народа, раздѣлиха го, завладѣха го и най-сетнѣ потъпкаха неговитѣ законни права? Ето въпроситѣ, на които възраждащето се младо селско и градско поколение трѣбва да съсредочатъ за въ бъдаще вниманието си, ако милеятъ за отечеството си и мислятъ здраво за свояга прѣдстоюща бджина. И дѣйствително, ако погледне воркий наблюдател на сегашното жалко положение на работитѣ, би си помислилъ, че е безполезно да се пише и говори за тѣхното нормално възстановяване; че е неумѣстно и глупаво даже да се съживява това, което отдавна е вече въ свояга прѣдсмъртна агония. И ний сме въ случая на сжщото мнѣние — и ний, ако имахме подъ съображеніе настоящій неизгладимъ хаосъ, бихме считали трудѣтъ за безполезенъ и задачата си за смѣшна. Ала ний нѣмаме това въ прѣдъ видъ, — ний не искаме съ настоящето си да проповѣдваме моралъ и да вдѣхваме мощъ въ тѣзи жалки сжщества, въ които неразумното закореняло партизанство е изгноило всѣкакви човѣшки качества; ний нѣмаме за цѣль въ изхабения, въ развратния индивидуизмъ да възбуждаме хуманни пориви, нито пъкъ да сѣеме плодотворни сѣмена, защото сме напълно убѣдени, че въ неговата душа и сърдце не сжществуватъ нито почва, нито вегетационни условия; ний нѣмаме за задача съ ридарски замахъ да разрушаваме настоящето, понеже, едно че нѣмаме тази гигантска дѣсица и защото върваме, че то и безъ такъвъ рѣзѣкъ замахъ ще се разруши.

Да, ний при все че се възмощаваме отъ настоящето почално положение, пакъ се не отчайваме отъ него, защото въ гледката ни нѣкакъ като оазисъ се мерджеатъ признацитѣ на по-свѣтлото бъдаще, и, колкото по-ворко надничаме въ тази гледка, толкозъ по-осезателни ставатъ тѣзи признаци, толкозъ по-релиефно се издигатъ блѣсъцитѣ му. Безъ всѣкаква иллюзия, ний сжглеждаме въ това мѣржеюще бъдаще, вмѣсто разгнѣзени и потънали всецѣло въ тинята типове—млади, свѣжи и пълни съ енергия образи. А това ни радова, това възбужда енергия у всѣки отчаяникъ, това привлича всѣко честно — подрѣпя го, дава му мощъ и го тика въ редовѣтѣ на борцитѣ, които носѣтъ на плещитѣ си общественъ прогресъ. Тѣзи прѣдставители на бъдащето ний вече имах-

ме случая да видимъ, какъ тѣ съ твърди и рѣшителни крачки стѣпватъ къмъ знамето на сдруженіето, къмъ пътя на спасението

Нека хвърлимъ сега единъ обгълъ погледъ върху по-главнитѣ фактори, които сж имали рѣшающъ гласъ върху сждбавитѣ на нашитѣ общини и общинари.

Казахме, че за общинари не сж избрани хора отговаряющи на изискванията на закона и, слѣдователно, като такива — не сж дали и очакванитѣ отъ тѣхъ резултати. Главнитѣ фактори, които сж играели видната роль въ това отношение сж два: *невѣжеството на народа и безиринципностъта на неговитѣ водители*. Измѣкнатъ единъ пътъ Българскій народъ изъ рѣцитѣ на азиятеца и хвърленъ въ обятията на единъ по-свободенъ конституционенъ животъ, тикнатъ слѣдъ това въ модерната економическа борба — той прѣдставлява Робинзона въ вълшебнитѣ, непроходимы островски гори; убито отъ монархически Султановъ режимъ всѣко човѣшко достоинство у него; скованъ здраво въ стоманенитѣ окови на невѣжеството — той прѣдставляваше не вече едно човѣшко съзнание съ нѣкакво умствено надмощие, а просто една *tabula rasa*, върху която готвящитѣ се народоначалници можеха безъ всѣкакви прѣпятствие да драскатъ каквото имъ е угодно; просто една млада фиданка, върху която водителитѣ му можеха свободно да поставятъ какъвто желаяхъ присадникъ. Такава бѣ основата на бъдащото зданіе, такава бѣ типичната характеристика на подложката, върху която трѣбваше да се присади клонката на прогреса, на модерната цивилизация, на науката.

А какви бѣха хората, които готвѣха да извършатъ присаджането и да даватъ формата на тази присадка? Каква бѣ умствената и нравствена стойностъ на личноститѣ, които подемаха сждбавитѣ на тозъ младъ и неопитенъ народъ? Дѣлата имъ сж вече извѣстни на всѣкого, — ний имаме иллюстрацията на тѣхната политическа, економическа, просвѣтителна и т. н. дѣятелностъ, така щото ще можемъ съ право да се произнесемъ за тѣхната државническа способностъ. Цѣла редица отъ тѣхнитѣ постѣпки и дѣла, когато сж биле на властъ или въ опозиция ни показватъ, че тѣзи хора не сж ги тревожили нѣкакви народни интереси, а просто личнитѣ имъ кавги, грубиятъ имъ егоизмъ, е вземалъ връхъ при всѣки потякъ, при всѣка тѣхна дѣятелностъ. А тамъ, дѣто служатъ за ръководници на личността славолюбието, властолюбие и себелюбие — тамъ нѣма добро и полезно дѣло, тамъ всѣкога резултата ще бжде разрушителенъ за народний интересъ, на общото благо. Съ тѣзи отличителни качества тѣ погребяха и тѣй бѣдната си државническа способностъ, а най вѣче тѣхний окаянъ моралъ, който, като молва отлѣта нѣгдѣ въ далечинитѣ! (Дали прѣди всичко го имаха?). Тѣй облѣчени съ мантията на незнанието, егоизма и невѣзпиталността; въоръжени съ мечѣтъ на властъта, тѣ се не нуждаеха отъ никакви принципи — отъ нищо честно и разумно! Идеалътъ имъ бѣ личната облага, срѣдството—властъта и државната дѣйностъ—анархията и разрушителността! На тѣхъ имъ бѣха нужди орджия само, съ които да се сражаватъ съ личнитѣ си и политически спърници. И тѣхъ въ скоро ги набиваха и не само по градоветѣ, ами и въ най-затѣнтенитѣ крайща. Тамъ дѣто природата не бѣ създала подобни елементи, тѣ сами си ги създадоха. Обкръжени така съ цѣла сганъ отъ интимни приятели на мрака, тѣ окопиряха всички учреждения, дѣто народний гласъ имаше достѣпъ, секвестираха на-

родната свобода и съзидваха при затворени врата зданието на безправие, насилие и грабежит!

Таква бѣ участта и на общинскитѣ учреждения. Прѣдани чрѣзъ насилвѣ въ рѣцѣтѣ на най-долнитѣ елементи отъ селото, тѣ не служеха вече като учреждения, които милѣят и рагуютъ за напредъка на селото, а като вертепъ, въ който разни заблудени партизани отмъщаваха на своитѣ лични или политически противници. И наистина, какво добро сж направили до сега тѣзи господа общинари? Въ отношение на чистотата наприжѣръ. Ний виждаме, че не само селата, но и болшинството отъ градоветѣ си сж пакъ тѣй мръсни, както и прѣди освобождението. Нѣщо повече даже. Тѣзи гори, които сж обкръжавали нѣкога нѣкой села и градове, сега поради злобата на разюзденитѣ пѣвѣжи партизани, сж по най-безбоженъ и грабителски начинъ опустошени. Ний виждаме още, че чешнатѣ, изворитѣ и кладенцитѣ, които въ турско врѣме сж красили цѣли села и градове—сега сж съвършено заустели и прѣдставляватъ паметникитѣ на българската немарливостъ, зависть и неразумно партизанство!! Даже имахме нещастieto да срѣцнемъ и такива случаи, кждѣто нѣкои родолюбци или самата община направя подобни благодарѣния, но злобата на партизанството въ скоро врѣме ги разрушаваше! Такава е и просвѣтителната дѣятелностъ. Училищата ни сж пакъ тѣй мръсни и разнебитени, както и по прѣди; учителитѣ тоже безмилостно се прѣслѣдватъ. А най-жалкото е туй, че любовта къмъ това учебно дѣло вмѣсто да се възвишава, тя съвсѣмъ изчезва. Училищнитѣ градини, които чрѣзъ голѣмъ трудъ тукъ-тамъ се създадоха, сега и тѣ, поради незаинтересуваността на сжитѣ общинари, служатъ за вѣкидневна разходка на хорскитѣ говеда и свини. И економическитѣ имъ похвати не стоятъ по-завидно. И тукъ грабежитѣ и разрушенията сж отличителнитѣ признаци. На всѣки кметъ, като влѣзе въ общината, първата му работа е да отмѣтства на своитѣ противници. Той назначава падари, главава горски, организира шайки и имъ прѣдава варварскитѣ се инструкции: да биятъ противникитѣ му, да имъ изсичатъ снопитѣ, бостанитѣ и пр.; да имъ палатъ сеното, сламата и къшитѣ; да непрѣпятствуватъ на неговитѣ съпартизани въ опустошението на общинскитѣ гори, имоти и т. н. Тази е вкратце дѣятелността на българскитѣ общинари. И мислите ли, читателю, че тя е прѣвжвената? — Не! не! Български младежи, злото е било—вирѣе и сега! И сега сществува тази вражда, тази разюзденостъ между населението; и сега се повтарятъ сжщитѣ приключения, каквито и по-прѣди.

Утѣшителното е, обаче, туй, че въ дѣнера на това изкуфело дърво се появяватъ нови и свѣжи фиданки, които, като разбраха пустотата на тази неразумна борба, на това суетно влечение почнаха отъ денъ на денъ да напушатъ своитѣ досегашни мними водители и да търсятъ спасението чрѣзъ сдружаването въ собственитѣ си сили.

Това ни дава пълна утѣха и безгранична радостъ. Ето защо *ще продължимъ* и по-нататкъ разсѣжденията си, кждѣто ще покажемъ какво може да направи единъ разуменъ кметъ за своята община.

А. Ст. Стам.

Какво правимъ за земледѣлието.

Страшно е у насъ като си помисли човѣкъ какво правимъ ние за подобрене на земледѣлието. Ние не само нищо не правимъ но обратно, ние уврѣждаме всѣко прѣдначинание и всѣка искра, която ни иде въ това отношение

на помощъ. Като че ли у насъ всичко е повикано и наредено да уврѣжда всичко онова, което ни дава богатството и подържката ни като държава и народъ. И вмѣсто да търсимъ начини и срѣдства какъ по лесно и по скоро да подобримъ поминѣка въ страната, вмѣсто да се замислимъ сириозно, че нашето бждще, като народъ, по този начинъ рискува да бжде твѣрдѣ печално, ние сѣдимъ и нареждаме това, което не само не ни ползува, но и ни врѣди. Имаме дѣйци, макаръ и единици въ това поле, ала ние не само не ги подкрѣпваме, но ги уврѣждаме. Четете, молимъ Ви, слѣдното писмо отпранено намъ отъ единъ скромненъ, но дѣятеленъ учител:

До Господина Прѣдсѣдателя на Българския Земледѣлски Сюзъ—Плѣвенъ.

Уважаемый Господине Прѣдсѣдателю,

Благодарение на 3—4 годишенъ тежакъ трудъ и сума срѣдства, отдѣлени отъ устата ми, успѣхъ да си приготвя доста нѣщо овощни фидани, да туря основа на една бждща пчеларница, да распрострапя много ягоди и дрвчета извъ града и околията и да си отгледамъ толкова чернички, които вече ми даватъ листъ за около 3 унциѣ бубено сѣме. Обаче, миналогодишното бѣсно партизанство ме откъса отъ свещената борба съ земята: бѣхъ на работа между дрвччетата, когато слугата ми донесе и азъ оставихъ лопатата и приехъ слянасалата си рѣка писмото, съ което се мѣста безъ да зная защо. Малко било наказанието ми въ едно село, дѣто се пие вода само отъ два кладенеца, та бѣхъ прѣместенъ още веднажъ. Това съ мене. Разсѣдѣтъ и пчелитѣ пѣкъ останяхъ на произвола. Бѣдитѣ се надваряхъ, коя по напредъ да ги врѣхлѣтя, а нѣмаше кой да ги запази. Оплаквахъ се, молихъ, но нѣмаше кой да ме чуе: либералитѣтъ министръ на просвѣщението бе занятъ съ други работи. Коситѣ на главата ми се свиватъ, като гледамъ това море черничева зеленина, фиданкитѣ овощни и си помисля, че всичко това ще трѣбва да го остава подиръ нѣкой день, за да се доурависпе. Истина, съ единъ тукашенъ учител дадохме прошение до м-ството на просвѣщението, но кой знае какво ще стане: многото нещастия ме направихъ голѣмъ песимистъ. Ето защо Ви моля, Господине Прѣдсѣдателю, настоятелно се застъпете, за Бога, прѣдъ г. Министра, да остана въ тукашното класно училище, дѣто бѣхъ и по прѣди. Въ името на тѣзи, които прѣдставляватъ, въ името на желѣзнитѣ борци съ земята, направете потрѣбното и помогнете да ми се върне възможността да се приготвя за бждщъ бубаръ, да повлѣка и други въ този пѣкъ. Недѣйте остава, мола Ви се, да пропадне толкова трудъ: ний сме бѣденъ народъ, и трѣбва да пастримъ всичко, въ което е вложено и най малко енергия за доброто на страната ни. Нека се даде на ниското партизанство да разбере веднажъ за винаги, че то не трѣбва да убива прѣдначинания, въ които е нашето бждще и че ний вече сме поуимѣли.

Най-сѣгне ми позволете, моля, да вѣрвамъ, че ще се застъпите и направите потрѣбното, за да се избавя отъ въпросната бѣда. Сега именно е врѣмето да сторитѣ това.

За Бога, има ли у насъ свѣстни хора, които да помислятъ, че правятъ прѣстѣпление съ прѣместването на такива учителя? Единъ скромненъ учител, захваналъ се о земята, насадилъ си овощни дрвччета, черници, наредилъ си пчеларница; поискалъ той да бжде за себе си и за близнитѣ си полезненъ, а началството му, вмѣсто да го похвали, насърдчи, го погва и мѣсти отъ една край на България въ другия. Кой какво исска да мисли, но ние мислимъ,

че това е вече прѣстѣпление. Министра на Народното Просвѣщение, трѣбва да дръпне за ушитѣ онова котило, което се е загнѣвило въ министерството му и което нищо не е пожалило да докаже, че то само зло е правило до сега. Ние държимъ точна смѣтка за това котило и скоро мислимъ да намѣримъ и мѣсто и начинъ да откриемъ тази смѣтка.

Общинскитѣ гори и балталъци.

Между многото въпроси, които очакватъ обсжждане и рѣшаване въ недалеко бждаще, е и въпросъ: какви измѣнения или допълнения ще трѣбва да се внесатъ въ закона за горитѣ, за да се спратъ кървавигѣ сцени между едно село и друго и да се запазятъ горитѣ отъ изкорѣняване. Както виждате, въпросъ еднакъвъ важенъ за икономическото подобрене на нашето земледѣлческо население. Рѣдко ще срѣцните село или градъ, дѣто населението не е почувствувало нуждата отъ по-скорошното му разрѣшение. До сега, въ печата и другадѣ, сж се изказвали разни мнѣния по разни въпроси, обаче по тоя въпросъ много малко или никакъ не се е писало. Извъ нашитѣ вѣстници ще срѣцнитѣ партийни въпроси и дребни разправи, рѣдко въпроси отъ икономическа потрѣбностъ. Изключение правятъ само нѣкои вѣстници и списания, а главно органа на Бгл. Земл. Сюзъ в. „Земледѣлска Защита“. Ето защо азъ съмъ рѣшилъ да кажа нѣкоя дума по въпроса за общ. гори и балталъци. Това правя не че съмъ силенъ въ понятията си за да мога да разрѣша въпроса въ тая или оная смислъ, а защото желая да се подеми и разрѣши отъ други. Най-послѣ това правя съ добра воля и благородна цѣль: желая доброто на населението и на отечеството, на което сме синове.

Въ нашата страна главния поминѣкъ на населението е земледѣлие, скотовѣдство и дърводѣлство. Търговия и други занятия се упражняватъ рѣдко и въ твѣрдѣ ограниченъ кръгъ. Въ нѣкои села дърводѣлството сѣставлява изключителния поминѣкъ на населението. Тѣй че и горитѣ сж една голѣма благодать за населението. Села или градове, които располагатъ съ голѣми пространства гора, сж най-блаженитѣ и въ най хубаво икономическо положение. При това: дѣто има гора, тамъ има и вода. Честито е нашето отечество, защото не е лишено отъ тия природни богатства.

Прѣди освобождението горското ни дѣло не бѣше формирано, за горитѣ не сществуваха законоположения, както не сществуваха и добри фискални, финансови, училищни и други наредби. Тогази се управляваше по съвсѣмъ друга система. Общин. гори и балталъци бѣха свободни, неограничени, затова всѣкой можеше да сече дърва и дървенъ материалъ, дѣто пожелае. Сѣчението ставаше прѣвъ всѣко врѣме на годината безразборно и не по участъци. Чорбаджията (въ всѣко село имаше чорбаджия, наричанъ „ага“), кмета и *джумурта* бѣха сел. управници, а сопата—наказателния кодексъ. Тоя подарния законъ биваше прилаганъ въ случаитѣ, когато нѣкой се хванеше да сѣкълъ дърва и др. материалъ въ чужди балталѣкъ или въ общин. гора (бранище, кория). Бѣше врѣме когато горитѣ не сѣставляваха почти никакъвъ интересъ за населението, което се задоволяваше да си използва само дърва за горѣне и материалъ за потрѣба, обаче слѣдъ освобождението, когато ние заживѣхме новъ животъ при съвсѣмъ нови условия, нуждата отъ тоя интересъ силно се почувствува. Като се знае, че човѣкъ е единственъ надаренъ съ разумъ, съзнание и свободна воля, за да разбира своето назначение и да

се стрѣми къмъ опрѣдѣлената му цѣль, нъ че той често пѣти забравя това си назначение, като постѣзва неразумно и бива често пѣти жестокъ къмъ всичко, което природата му е подчинила, бѣше и полезно и умѣтно да се пристѣпи къмъ формиране на горското ни дѣло по образеца на напреднитѣ държави. Тия мотиви и обстоятелството, че нашето население освобождено нѣма да отива вече по Цариградъ и др. градове по печалба, а ще се установи на мѣстото си и ще захване да тѣпси доходи и отъ общ. гори и балталъци, на караха правителството да установи законъ за горитѣ.

Нека видимъ положението на горитѣ и балталѣцитѣ подиръ турянieto въ дѣйствие закона за горитѣ. Както знаемъ, ние имахме гѣсти и изроки пространства гори и балталѣци. Населението сѣчеше дърва и дървенъ материалъ по своеволенъ начинъ. Нъ тоя начинъ на експлоатиране горитѣ скоро ни навѣ мисълта, че не слѣдъ много врѣме ние ще се простимъ съ горитѣ. Правителството, движимо отъ идѣята да запази на населението и на грядущето поколение ползуване на вѣчни врѣмена отъ горитѣ, тури край на своеволното експлоатиране съ тия законоположения. Учрѣдиха се горски институти. Грижата по прилаганието на закона се остави по лѣсничей, старши и младши горски стражари и общ. кметове. Сега всѣкой може да сѣче дърва, нъ съ позволение и срѣщу извѣстна такса за въ полза на общината; сега всѣкому се позволява да отива за дърва въ гората, нъ винаги прѣвъ сезона за сѣчене и въ опрѣдѣления участъкъ. Ако дотрѣбва на нашия селянинъ материалъ за нѣкоя негова потрѣбностъ той трѣбва да го намира въ опрѣдѣления участъкъ. Не намѣри ли ги тамъ, длъженъ е да си го купи отъ друго мѣсто. Нъ слѣдъ всичко това тежка си зададемъ въпроса: можа ли да се получи напълно цѣлѣта? Отговорътъ е, че много малко. Горитѣ и балталѣцитѣ додоха до незавидно положение. Опустошението имъ обаче е много по-голѣмо, отъ колкото по-рано. Това е фактъ, който не може да се спори. Който е ималъ случай да мине прѣвъ Казанлъшкитѣ или друга нѣкоя прибалканска околия, па се е спрѣлъ въ нѣкое село, наприжѣръ въ Търничени, Габарево и пр., ще знае, че главния прѣдметъ на разговора на селянитѣ е горитѣ и балталѣцитѣ. Убѣдилъ се е въ истината, че и тоя източникъ за посрѣщане нуждатѣ въ живота на земледѣл. население е или ще бжде скоро изчерпанъ. Люто се грижатъ селянитѣ. Тѣ чувствуватъ неприятности; тѣ виждатъ сѣтнинитѣ си, ала не могатъ да намѣрятъ лѣкъ на положението си.

Като селянинъ, да узная причинитѣ, които докараха до това положение горитѣ и балталѣцитѣ азъ съмъ се доста интересувалъ. Опакватъ се селянитѣ отъ прѣвършването на сѣчищата имъ. Плакватъ се отъ сѣченето по участъци. Тая участъци, каже селянина, съсипаха горитѣ ни. На прѣвъ погледъ тоя поплакъ може да ни се види за страненъ, нъ като се вникнемъ въ работата, ако не поотдѣлно, то поне отчасти, ще се съгласимъ съ нашия селянинъ. Както знаемъ, всѣка общин. гора малка или голѣма, по закона се раздѣля на участъци. Количеството на тия участъци стои въ зависимостъ отъ количеството и качеството на гората. Ако общината има голѣма гора, сѣченето на гората и се опрѣдѣля за 15—20 години, т. е. раздѣля се на 15—20 участъка; ако ли общината има малка гора, сѣченето на гората ѝ се опрѣдѣля за по-късъ срокъ (периодъ), т. е. за 5—6 години. Каквото и малка частъ гора да бжде, раздѣля се на

